

TOP-5.3.1-16-FE1-2017-00014

A helyi identitás és kohézió erősítése Zámoly térségében

Objektumleírások

Készült: 2019. március

Készítette: Magyar Műemléki Topográfia Nonprofit Kft.

Sárkeresztes épített öröksége

Fejér megye nyugati részén elhelyezkedő, eredetileg egyutcás, domboldalon fekvő település, a móri víz mentén, fésűs beépítésű telkekkel. • A település őse Keresztesmajor volt, 1193-tól a székesfehérvári keresztesek birtoka, majd a csókakői váruradalomhoz csatolták. A XIV. század közepén templomos hely volt. 1821-ben a Hochburg örökösöktől gróf Károlyi György vette meg, a birtok hitbizománnyá alakult.

ENTZ – SISA 1998 (125.), TAK 2017 (8-10.)

Református templom

A község első református temploma már 1678-ban állt, a mai a XVIII. században épült A templom építését 1715-ben kezdték, tornyot 1785-ben emeltek. A parókiát 1850-ben kezdték el építeni. Az istenházát 1885-ben és 1911-ben bővítették. 1982-84-ben renoválták, legutóbbi felújítását 2011-ben végezték. A falun átvezető országút mellett szabadon áll. • A templomtér téglalap alakú, mögötte található a gyülekezeti terem. Homlokzat elé lépő középtornyát törtvonalú hagymasisakos, cserépfedésű. Berendezése a legutóbbi renováláskor készült. Úrvacsoraosztó serlege 1860-ból származik, Laky Károly pesti ötvös műve.

ENTZ – SISA 1998 (125-126.), POSCH 2014 (124-126.)

I. és II. világháborús emlékmű

Kossuth utca

A református templom előtti kis parkban 1928. június 17-én avatták fel a község I. világháborús hősi halottainak emlékművét, gróf Széchenyi Viktor főispán, dr. Havranek József alispán, dr. Jeszenszky Antal főszolgabíró, gróf Károlyi József országgyűlési képviselő és Gali János községi jegyző jelenlétében. Ifj. Havranek Lajos művét Babay Kálmán református lelkész áldotta meg. Az alkotáson később elhelyezték a II. világháborús emléktáblákat is, kettőt a fegyverét jobb lábánál tartó, bal kezében babérkoszorút fogó katona alakja mellett.

MTI Hírachívum 1920-1945, 1928. június 18. 12.o.

Helytörténeti Gyűjtemény

Kossuth utca 47.

Szabadon álló, egyszintes, nyeregtetős épület. Eredetileg tűzoltószertárként funkcionált, amit nyílászárókialakítása is tükröz. A Kossuth utcai homlokzaton két egyenes záródású dupla faablak látható. Rövid oldalhomlokzatán bal oldalon egy ajtót, jobb oldalon egy egyenes záródású dupla ablakot helyeztek el.

POSCH 2014 (100.)

Parkerdő

A község északi részétől induló, észak-déli irányban keskenyen elnyúló, a természetes völgyet 1200 méter hosszan követő erdős terület. Két erdőrésztől áll, melyek összterülete 10,2 hektár. A

sportpálya melletti, kisebb területű önkormányzati tulajdonban, a nagyobbik magántulajdonban, 2010-től önkormányzati kezelésben áll. Még jól felismerhetők az egykori szekérutak nyomai, amelyek a korabeli paraszti élet közvetett emlékei. A II. világháborúra, az 1944-45 telén három hónapig dúló véres csatákra emlékeztetnek a völgyperemen és a völgyben található lövészárkok és lőállások. A Sárkeresztesen elesett katonák és a civil áldozatok emlékére 2014. november 29-én emléktáblát avattak.

TAK 2017 (32.), POSCH 2014 (84., 120-123.)

Felhasznált irodalom

- ENTZ – SISA 1998 Entz Géza – Sisa József (szerk.): Fejér megye művészeti emlékei. The Historic Monuments of Fejér County. Székesfehérvár, 1998, Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézet – Szent István Király Múzeum. (= Szent István Király Múzeum Közleményei A sorozat 34. kötet)
- POSCH 2014 Posch Ede (szerk.): Sárkeresztes. Sárkereszte, 2014, Sárkeresztesért Egyesület.